

Københavns og Vartov Valgmenigheder

September 2018 Nr. 3

Rejs dig!

14. søndag efter trinitatis – Johannes 5,1-15

'Til disse brokker har jeg støttet min ruin.' T.S. Eliot skriver sådan i slutningen af sit digt *The Waste Land, Ødemarken*. Et vældigt og næsten umuligt værk af den modernisme der fremstillede menneskets fragmenterede virkelighedserfaring. Nutiden er fortidens ruin. Den kan ikke genopbygges, kun afstives med brokker fra andre ruiner.

Det er det liv der møder Jesus da han går gennem de fem søjlegange ved Betesda dam. Det huser en hedensk kult, formodentlig viet den græske lægegud Asklepeios. Men – kunne det se ud til – med det jødiske tempels præster som garanter for helbredelsernes bonitet. I dette virvar finder Jesus den lamme. Til disse brokker har syge, blinde og krøblinge søgt hen med deres ruinøse liv. De håber på helbredelse. Det har den lamme efterhånden måttet opgive og i stedet nøjes med trøsten ved at være blandt andre med tilsvarende livsførlis.

Behovet for trøst er forståeligt. Det kan være trøstende at der er institutioner som forsøger at afhjælpe ens lidelser. Der kan være trøst i at andre døjer noget lignende. En trøst at det kunne være værre. En trøst i forestillingen om at lidelserne er godt for noget, og at man skal lære af dem. Der er mange slags trøst. Men – som Kierkegaard halvt spottende siger – 'Christendommen er ikke kommet ind i verden som et Pragt-Exemplar af milde Trøstegrunde', men for at menneskene skal skabes om af Guds kærlighed.

Det er sådan Jesus kommer til den lamme der på 38. år henligger i ruinerne af sit liv, midt i resterne af en gammel verden. Jesus kommer ikke for at trøste ham, for trøsten taler mildt, og Jesus taler hårdt: 'Vil du være rask?' Ikke for at trøste, men for at omskabe ham, oprejse ham.

Er det muligt? Vi har vænnet os til at nøjes med mindre. At nogen siger: 'Det må

være svært for dig. Det er synd for dig.' At nogen siger: 'Du må prøve at få det bedste ud af det. Der må være en mening med det.' Eller det mest nøjsomme at nogen siger: 'Jeg føler stor empati med dig.' Empati – det er den indføling der ikke forestiller sig at andre kan være til på andre måder end en selv. 'Jeg ved præcist hvordan du har det. Jeg føler nøjagtig samme sorg som dig.' Det er vel ment som solidaritetserklæringer. Men det oprejser ingen.

Også i en videre sammenhæng må vi forholde os til at det ikke er som det var. Verden er i uorden, men vi søger at etablere overskuelige livssammenhænge. Når vi ikke længere forstår verden, går vi tilbage til vores egen. Vi kan føle afmagt over for den store politik. Vi slukker for nyhedsstrømmen. Eller vi prøver at betragte den som underholdning, med en vis ret. Og latteren er en af de måder hvorpå vi kan bære det ubærlige – det er nok derfor så mange kan ernære sig som komikere.

Men det tilfredsstillende os kun for en tid. Det oprejser os ikke. Vi bærer stadig rundt på det ubærlige. Som den nu ikke længere lamme bærer rundt på sin bære.

Hvorfor gør han det? Jesus siger til ham: 'Rejs dig, tag din bære og gå!' Og så hedder det: 'Straks blev manden rask, og han tog sin bære om gik omkring.' Han gik omkring, ikke hjem. Hvorfor går han rundt med den bære? Det gør han af to grunde.

For det første fordi andre så kan se at han *har* været syg. Det har sin egen tilfredsstillende. 'Jeg har kæmpet mod sygdommen, mod modgangen; men nu er jeg kommet ud af krisen. Modnet og fuld af indsigt. Kan I ikke se det?' På den måde bærer vi det forvundne som et smykke.

Som den ikke længere lamme bærer rundt på sin bære – så alle kan se det.

For det andet går manden omkring med båren fordi han tænker at han kan få brug for den igen. Man ved jo aldrig. Når man én gang har været ramt i sin grundvold, går man ikke så sikkert på jorden. Båren er en tryghedsforanstaltning.

Da Jesus senere møder ham slæbende rundt på båren, taler han igen hårdt til ham: 'Nu er du blevet rask; synd ikke mere, for at der ikke skal ske dig noget værre.' Som siger han: 'Læg den bære fra dig. Dyrk ikke din sygdom. Triumfer ikke over at den er forvundet.' Og som siger han også: 'Vær ikke bange for at den skal komme igen. Jeg har ikke oprejst dig for at du skal falde tilbage i din gamle tilstand. Jeg har givet dig styrke til ikke at frygte det, styrke til at modstå det.'

'Til disse brokker har jeg støttet min ruin.' Nej. Vi lever ikke i resterne af det tabte. Vi omskabes, som Kierkegaard siger. Det er ikke et tragisk vilkår at det ikke er som det var.

Var det i virkeligheden så godt som vi gerne vil tro? Er en velordnet verden ikke noget der først danner sig i tilbageblikket? Noget som skal være en undskyldning for vores nuværende ubehag?

38 år er lang tid. Når evangeliet lader manden ligge magtesløs ved Betesda dam så længe, er det en indøvelse i nøgternhed. Det er ikke en tid at længes tilbage til. Det evige liv vælder derimod frem i den tid evangeliet giver når Jesus siger: 'Rejs dig'.

Nogen vil så spørge: 'Når der nu er gået 38 år, hvorfor skulle Jesus så absolut helbrede ham på en sabbat? Hvorfor kunne det ikke vente bare én dag mere?' Det er jødernes spørgsmål. For de bestyrer en verdensorden af regler og forskrifter som evangeliet bryder med.

Evangeliet bryder også med hedningernes opfattelse af at man skal lære af lidelsen, og at den skal gøre os visere.

Hedningernes og jødernes verden er de ruiner som Jesus bryder igennem da han omskaber den lamme ved at sige til ham: 'Rejs dig'.

Der er noget 'hedensk' ved ethvert liv. Vi vil gerne forestille os at modgang gør os klogere, og at det måske tilmed gør os til 'hele mennesker'. Det kan ikke udelukkes, men gør os ikke klogere end dem vi betragter som ikke helt så kloge – for erfaringer kan ikke monopoliseres.

Der er også noget 'modernistisk' ved ethvert liv. Noget forrevent som kan forlede til at betragte livet som noget i bund og grund utilpasset. Noget der nærmer sig en misforståelse. Hvor den eneste trøst er at andre mener det samme: 'Til disse brokker har jeg støttet min ruin.'

Venetianeren Canaletto har malet ruinen af korskirken i Dresden efter preussernes bombardement i 1765. Midt i alle brokkerne ser man små mennesker bære mursten og rester af bjælker bort. De skal bruges til opførelse andre, nye bygninger.

Sådan er det også med kristendommen. Brudstykker af den er anvendt til at opbygge senere samfund. Kristendommens tanker om menneskelighed og næstekærlighed har taget form af socialvæsen og en almindelig opfattelse af at vi skal behandle hinanden ordentligt. Vores civilisation og kultur er gennemsyret af kristent tankegods.

Men det er og bliver brokker, og de er ikke i sig selv er stærke nok til at sikre samfundets soliditet. Det kræver politisk handlen som ikke støtter sig til religion. Af hvad art den måtte være. I den henseende skal vi i dag forholde os til de altid gode gamle dage som Jesus forholder sig til såvel den hedenske kult som de jødiske sanktioner: Vi skal ikke jamre og søge trøst i det forgangne eller dets fragmenterede nutidsliv.

Er dette her da ikke en ruin? Altså ikke bygningen. Men de ord vi hører her i kirken. Er de ikke ord og gerninger fra en svunden tid? I det højeste brokker vi kan bære med ud i de andre livsdage? Er det ikke bare noget som kun kan trøste os når vi ikke kan udholde alt det andet? En bære vi bærer med os, og som vi kan hvile os på når vi handlingslammes og verden bliver for meget?

Nej, det er meget mere end det. Evangeliets ord er ikke brokker fra en ruin, men en omskabelse af hele vores liv. Ikke kun trøst for det der gik galt. De giver også styrke til at bygge op. Kraft til at modstå klagen. Kraft til at leve oprejst i alle de dage der er som de er.

Niels Grønkjær

Salmer: 3, 496, 385 – 410, 157, 31

Dem og os og dem og os igen

”Det er dem, der ikke vil være sammen med os andre”, sådan karakteriserede min far medlemmerne af den sjællandske valgmenighed. ”Os andre” var dem, der kom i den lokale sognekirke. Jeg tror såmænd ikke, min far havde gjort sig overvejelser over, hvilken forskel der var på den forkyndelse, der lød i sognekirken, og på hvad der blev sagt i valgmenigheden, hvor han vist aldrig havde været. Han var opvokset i Indre Mission, men kirken var for ham primært en del af det lokale fællesskab ligesom skolen og Brugsen. Man var forpligtet der, hvor man nu en gang var sat, og det medførte for ham engagement i sogneråd, skolekommission og menighedsråd samt jævnlig kirkegang.

Vi børn skulle med til gudstjeneste, deraf kommer mit kendskab til salmebogen, som har været en stor rigdom livet igennem. Under prædikenen fik jeg, der ellers aldrig fik slik, et ”holdkæftbolsje” og fordrev så ellers tiden med at lægge tallene på nummertavlen sammen, trække fra, gange og dividere. Desuden gik jeg i søndagsskole og var KFUK-spejder, gik til dans, gymnastik og klaverspil, for det var nu engang de aktiviteter, der blev tilbudt i lokalområdet. Min mor bad Fadervor og sang ”Jeg er træt og går til ro” på sengekanten. Der blev ikke diskuteret religion i vores hjem, og bordbøn var noget, vi bad hos vores bedsteforældre.

Senere har jeg tænkt på, at det grundtvigske måske sneg sig ind via vores lærerinde i forskolen, hvor vi, flere klassetrin sammen, gik hver anden dag (ja, sådan var det på landet i halvtredserne). På væggen hang plancher med motiver fra Bibelen og Saxos Danmarkshistorie, og fru Troelsens fortællinger om kong David, Uffe hin Spage og alle de andre sagnskikkelser blev blandet

godt og grundigt sammen i min bevidsthed.

Min fars holdning hang måske sammen med noget andet. ”Dem der” var også politisk og kulturelt anderledes, og det måtte man helst ikke være set fra vores families mådeholdne jordbundethed. Derfor er det lidt underligt, at de blev forbundet med skældsordet ”radikale husmænd”, et udtryk som hos min far ækvivalerede med ”forhærdede tidselgemytter”. Jeg hørte også noget om store fester over økonomisk evne, i det hele taget fik jeg det indtryk, at ”dem der” havde det sjovere.

Noget egentligt kirkeligt og konfessionelt præg var der således ikke i mit hjem. I min studietid afsøgte jeg derfor mange forskellige miljøer, hvoraf nogle kaldte sig kristne. Jeg kom i Studenterkredsen og har da også siddet ”under” Schulzes prædikestol. Jeg meldte mig på et tidspunkt ud af Folkekirken, fordi der var nogle højtråbende stemmer på flere fronter, som jeg ”ikke ville være sammen med”. Senere meldte jeg mig ind igen i erkendelse af, at ligesom man i en familie er forpligtet på onkel Åge, men ikke på hans synspunkter, må man stå ved familieskabet alias kirken og kritisere den derfra.

I min studietid og som universitetsansat var jeg fri til, inspireret af Søren Kierkegaard og hans fortolkere, at kalde mig ”eksistensteolog”.

I en moden alder blev jeg præst i Aarhus og betegnede mig i ansættelsesproceduren og i mit virke som grundtvigsk til forskel fra missionsk ligesom de fleste andre præster. Mine tidehverske holdninger blev udfordret af det lokale kirkeliv, for der skulle jo være en sammenhæng mellem det folkelige og det kirkelige, og sådan var jeg i 26 år

præst i et sogn og i en kirke med højmesen som centrum og med alle de aktiviteter for børn og voksne, der ellers fulgte med i ugens løb.

Imens gik folkekirken sine veje og vildveje. Også mig var der nogle, der ikke ville være sammen med. De var højrefløjsmissionske og karismatiske og løste sognebånd væk fra mig, som både var kvinde og grundtvigsk; det første kunne jeg ikke gøre noget ved, og det andet blev efterhånden mere tydeligt og bevidst, og hvis det ikke var noget jeg kaldte mig selv, blev jeg benævnt det af andre, som søgte kirken.

Så skulle jeg på pension og flyttede til Frederiksberg. Først nu som kirkegænger kan jeg se den desperation, som har grebet mange præster og menighedsråd pga. faldet i medlemstal, som uvægerligt er større i København end i Aarhus. Deres mere eller mindre udmærkede initiativer er imidlertid henvendt til andre end mig.

Derfor har jeg foretaget et valg, ikke af kiergegaardske dimensioner, men jeg har meldt mig ind i Vartov Valgmenighed. Når jeg nu begrundet hvorfor, er det ikke for at sige noget negativt om de kræfter, der kæmper en brav kamp for at holde liv i Folkekirken, selv om jeg tror, at mange af de udvendige tiltag vil være som det kendte forsøg på at holde varmen for en stund – med mindre der sker en indre selvransagelse og dygtiggørelse.

I Vartov møder jeg en gudstjeneste, som i al sin enkelhed er genkendelig. Samme liturgi, samme bønner, en harmoni, der giver ro som ramme om det evangelium, som i sig selv er så overrumplende og nyt, at det ikke behøver poppes op med hjemmestrikede påfund.

Jeg hører den samme præst hver søndag. Det er rart at ”slå følge” med præsten gennem kirkeåret, følge hans læsevaner,

kende hans idiosynkrasier, som man kan tilslutte sig eller lade være. Der prædikes ind i tiden, men ikke med den, for der er ikke andre dagsordener end evangeliet selv. Prædikenen har centrum i Gud, der åbenbarede sig i Kristus, og er dermed fjernt fra at ligne en klumme i lokalavisen.

Der er i gudstjenesten seriøs andagt omkring sakramenterne, dåb og nadver, som ikke skal forkortes og afvikles så hurtigt som muligt.

Der er ikke noget kor til at synge salmerne, så det må vi gøre selv af fuldt hjerte og stemme, mens der spilles vidunderligt på kirkens gamle instrument, hvorfra jeg endnu ikke hørt de samme præludier og postludier gentaget.

Hvor grundtvigsk det er, ved jeg egentlig ikke.

Her kunne min far sagtens være, men for nylig hørte jeg et ord om valgmenigheden, som min far i sin tid ikke kendte, men som han måske ville tilslutte sig, hvis han nu ikke lå på kirkegården i sognets jord med udsigt til sit hjem gennem 50 år. Jeg og valgmenigheden blev kaldt ”elitær”. Men når jeg ser ud over menigheden en søndag kan jeg ikke se nogen elite. Her synger mødehandleren, konfirmanden og enken i den slidte pels den samme salme og knæler side om side. Hvad der måtte være af forskelle i alder, status og uddannelse smeltes sammen til en fælles dannelse.

Mange kommer her i kraft af familiens tilknytning gennem mange år, smukt, men jeg har nok den samme aversion som min far mod de biologiske grundtvigianske stamtræer. Jeg blev engang af en kær gammel sognebåndsløser i Aarhus spurgt, hvem jeg var ”falden efter”. Udtrykket stammer fra hesteavl, og jeg kunne kun sige ”hyp”, hvilket han udmærket forstod.

Hesten kan ikke selv vælge. Det kan vi mennesker, Gud ske lov, i Grundtvigs ånd.

Trods individuelle valg tilhører vi alligevel samme kirke af døbt ud over den gudskabte jord.

Jeg meldte mig ind i Vartov, også det var et valg, men jeg får gudstjenesterne i den smukke Immanuelskirke i tilgift. Den,

hvis tilblivelse netop er skildret så smukt i udstillingen på Skovgårdmuseet og det tilhørende katalog om kunstneren Niels Skovgaard.

Om vi ligefrem har det sjovere, tja. Men, kære far, jeg er ikke blevet radikal.

Karin Friis Plum

Salmesangsstafet i Immanuelskirken

I år går kirkerne på Frederiksberg sammen om at arrangere en stafet hvor man kirke efter kirke synger sig igennem *Kirkesangbogen* som udkom i 2017. *Den 24. oktober kl. 19.30* er turen kommet til Immanuelskirken. Vores kirkesangkor synger for. Sangbøgerne findes. Kom og vær med.

Filosofiske samtaler i Vartov for unge

Filosofi drejer sig om det man næsten kan sige sig selv. Vi fører åbne samtaler om eksistentielle livsspørgsmål: valg, angst, identitet, følelser, krop, kærlighed. Hvad mener filosofierne? Hvad tænker du?

Et oplæg – samtaler i mindre grupper – fælles drøftelse. Der serveres en kop kaffe, kage eller et glas.

Torsdag den 25. oktober kl. 19.30-22: Niels Grønkjær om 'Det unyttige'.

Torsdag den 22. november kl. 19.30-22: Johannes Lilleør om 'Venskab'.

Sted: Vartov, indgang Farvergade 27, opgang E, 2. sal

Det koster ikke noget. Kom og vær med.

Tilmelding sker på vores Facebookside 'Filosofiske samtaler i Vartov for unge', hvor du finder vores events. Eller på mail: ng@kvvv.dk. Tilmeld dig gerne to dage før, så vi ved hvor meget kage vi skal bage.

Nanna Kvist, Margrethe Tougaard Møller, Niels Grønkjær

Billeder og kristendom i Grønland gennem 300 år

Da Hans Egede kom til Grønland for 300 år siden, kunne han ikke et ord grønlandsk. Men han havde billedbibler med – og ikke mindst var han og hans to sønner dygtige tegnere. De bibelske billeder, både de medbragte og de mange, som blev produceret på stedet, henrykkede den indtil da billedløse grønlandske verden. Og sådan har det været lige frem til i dag, hvor der hænger billeder af *Jiisusinnuaq* (søde Jesus) i stort set alle grønlandske hjem. Foredraget viser – med billedeksempler – træk af den århundredlange *love story* mellem bibelske billeder og grønlænderne.

Ved menighedsmødet *den 5. november kl. 19.30* taler sognepræst Kathrine Kjærgaard. Hun er ph.d. på en afhandling om billeders betydning for kristendommen i Grønland. Indtil 2015 viceinstituttleder på Grønlands Universitet, Nuuk.

Adventsmøde

Mandag den 3. december holdes adventsmøde i Vartov. Vi begynder i kirken kl. 17 med musik ved cellist Morten Zeuthen og organist Inge Bønnerup. Derefter samvær i menighedssalen med sang og musik og med oplæsning ved Ida Jessen. Der vil være en forfriskning og lidt mad. Mødet slutter kl. 19.30.

Advent for børn

Efter gudstjenesten *den 9. december* i Vartov Kirke afholdes den årlige adventssammenkomst i menighedssalen og præsteboligen for børn, deres forældre og bedsteforældre. Vi spiser boller og æbleskiver, tænder de to første lys i adventskransen, laver juledekorationer, synger julesalmer og hører juleevangeliet. Giv gerne et vink hvis I agter at deltage.

Lotte Ramsing, Signe Rørdam Thomsen, Mette Vestergaard, Niels Grønkjær

Adresser

Præst: Niels Grønkjær

Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31

e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Klaus Skovsted

Valdemars Allé 30, 2860 Søborg

Tlf. 51 40 96 20

Forretningsfører:

Ejvind Lynning

Maglestien 10, 2860 Søborg

Tlf.: 39 69 82 53 / 23 96 86 24

Bank: 2191 - 6897622120

Kirketjener:

Margrethe Tougaard Møller

Rued Langgaards Vej 18, 6.655, 2300 Kbh S

Tlf: 22 95 49 75

Organist:

Tom Ernst

Esplanaden 5B, st.tv., 1263 København K

Tlf. 33 12 69 52

Vartov Valgmenighed

Formand:

Vibeke Hein

Kongevejen 467 B, 2840 Holte

Tlf. 20 19 89 90

Forretningsfører:

Kurt Gottfredsen

Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm

Tlf. 31 95 63 72

Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Agnete Veit

Store Kannikestræde 9, 1169 København K

Tlf. 40 38 55 44

Organist:

Inge Bønnerup

Peter Bangs Vej 153, 1. tv., 2000 Frederiksberg

Tlf. 33 32 68 90

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen på roerdam@hotmail.com

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion: Niels Grønkjær (ansvarshavende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller

Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Løngangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken*

30. september

(18. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirkenkl. 10.00

Korsang

7. oktober

(19. søndag efter trinitatis)

Ingen gudstjeneste

De sjællandske valgmenigheders
efterårsmøde i Frederiksborg

14. oktober

(20. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirkekl. 10.00

21. oktober

(21. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirkenkl. 10.00

Korsang

Vartov Kirkekl. 16.00

28. oktober

(22. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirkekl. 10.00

Sommertid ender

4. november (allehelgen)

Immanuelskirkenkl. 10.00

11. november

(24. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirkekl. 10.00

18. november

(25. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirkekl. 10.00

Immanuelskirkenkl. 16.00

25. november

(sidste søndag i kirkeåret)

Vartov Kirkekl. 10.00

2. december (advent)

Immanuelskirkenkl. 10.00

9. december (2. søndag i advent)

Vartov Kirkekl. 10.00

16. december (3. søndag i advent)

Immanuelskirkenkl. 10.00

Vartov Kirkekl. 16.00

23. december (4. søndag i advent)

Ingen gudstjeneste

24. december (juleaften)

Immanuelskirkenkl. 13.30

Vartov Kirkekl. 15.00

25. december (juledag)

Vartov Kirkekl. 10.00

26. december (anden juledag)

Immanuelskirkenkl. 10.00

30. december (julesøndag)

Ingen gudstjeneste

KALENDER

Onsdag den 24. oktober kl. 19.30:
Salmesangsstafet i Immanuelskirken

Mandag den 5. november kl. 19.30:
Menighedsmøde i Vartov
Kathrine Kjergaard:
Billeder og kristendom i Grønland

Mandag den 3. december kl. 17:
Adventsmøde i Vartov

Søndag den 9. december:
Advent for børn

*Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.